E.M. FORSTER • **Howards End**

© 2012 İletişim Yayıncılık A.Ş., Modern Klasikler / 1. BASIM
2012, İstanbul (1 baskı)

Howards End
© 1910, 1973 The Provost and Scholars of King's College, Cambridge
Bu kitabın yayın hakları Onk Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.
© Önsöz: David Lodge, "Introduction", *Howards End*, Penguin, 2000.
© Sonsöz: Lionel Trilling, "Howards End".
Sonsözün hakları The Wylie Agency aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 1730 • İletişim Klasikleri 138
ISBN-13: 978-975-05-2967-2
© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM
1. Baskı 2020, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge
YAYINA HAZIRLAYANLAR Güneş Akkor, Barış Özkul
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ Albert Chevallier Tayler, "Çay Vakti", 1920
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Berkay Üzüm
BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

E.M. FORSTER

Howards End

Howards End

ÇEVİREN

Hasan Fehmi Nemli

DAVID LODGE'UN ÖNSÖZÜ
VE LIONEL TRILLING'İN SONSÖZÜYLE

iletişim

EDWARD MORGAN FORSTER Ailesinin Londra'da Dorset Meydanı'ndaki evinde 1879'un ilk sabahı dünyaya geldi. Edward Morgan Llewellyn Forster adlı bir mimar ile Alice Clara "Lily" Whichelo'nun tek çocuğuydu. Babasını erken yaşta kaybeden Forster, Tonbridge Okulu'nda öğrenim gördükten sonra King's College, Cambridge'e kabul edildi ve burada önce klasik filoloji, daha sonra tarih eğitimi gördü. Kolejiyle hayat boyu bağını koparmayan Forster, olgunluk döneminde fahri öğretim üyeliği alacak ve dersler verecekti. Okul günlerinde Leonard Woolf, Lytton Strachey ve John Maynard Keynes gibi Bloomsbury Grubu üyeleriyle arkadaşlık kurdu; yazarlık kariyeri boyunca da bu grubun uzak çevresinde yer almayı sürdürdü. Altı romanından dördü Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden önce yayımlanmıştır: *Meleklerin Uğramadığı Yer* (1905), *The Longest Journey* (En Uzun Yolculuk, 1907), *Manzaralı Bir Oda* (1908) ve *Howards End* (1910). Savaş yıllarında İskenderiye'de Kızıl Haç yararına görev yapan Forster, savaş sonrasında daha önce de ziyaret ettiği Hindistan'a giderek Dewas Mihracesi'nin yanında özel kalemlik yaptı. On yıl arayla yaptığı iki Hindistan seyahati sonrasında *Hindistan'a Bir Geçit* romanını bitirmiş ve 1924 yılında yayımlamıştır. Edebiyat çevrelerinin ve halkın övgülerle karşıladığı roman aynı zamanda Femina-Vie Heureuse ve James Tait Black Memorial Ödülü'nü de kazanmıştır. Bu başarılarına rağmen Forster'ın yazarlık ve üretkenlik konusunda ciddi şüpheleri devam etmiş ve hayat boyu yakasını bırakmamıştır. Kişisel hayatını gizli tutan ve günlüğüne, "Böyle davranmaya devam edersem iyiden iyiye tuhaflaşacak ve sevimsizleşeceğim," diye yazan Forster'ın savaştan önce kaleme aldığı, homoseksüel öğeler taşıyan romanı *Maurice* de yazarın ölümünden sonrasına değin yayımlanmamıştır. Buna rağmen Forster üretken bir edebiyat eleştirmeniydi; çeşitli süreli yayınlara incelemeler ve denemeler yazmış, Cambridge'de edebiyat üzerine verdiği bir dizi dersi *Roman Sanatı* (1927) adıyla kitaplaştırmıştır. Aldığı fahri doktoradan sonra hayatının geri kalanını Cambridge'de geçirdi. Forster'ın diğer eserleri arasında *Cennet Dolmuşu* (1911) ve *The Eternal Moment* (Ebedi An, 1928) adlı iki öykü derlemesi, iki deneme kitabı, iki biyografi, İskenderiye üzerine yazdığı iki kitap bulunur. 1949 yılında kendisine layık görülen şövalyelik unvanını reddetse de, 1969 yılında liyakat nişanını aldı. 1970 yılında doksan bir yaşında hayatını kaybetti. Külleri bir gül bahçesine döküldü. Eserlerinde Victoria Devri'nin sınıfçı ve ahlâkçı tutumunu ve sömürgeciliği eleştiren Forster, özel hayatında olduğu gibi edebiyatında da çelişkileri ve belirsizlikleri benimsemiştir.

Metindeki dipnotlar çevirmen tarafından ilave edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER *7*

KRONOLOJİ *13*

ÖNSÖZ
***HOWARDS END* ÜZERİNE** / DAVID LODGE *21*

Howards End

SONSÖZ
***HOWARDS END* ÜZERİNE** / LIONEL TRILLING *419*

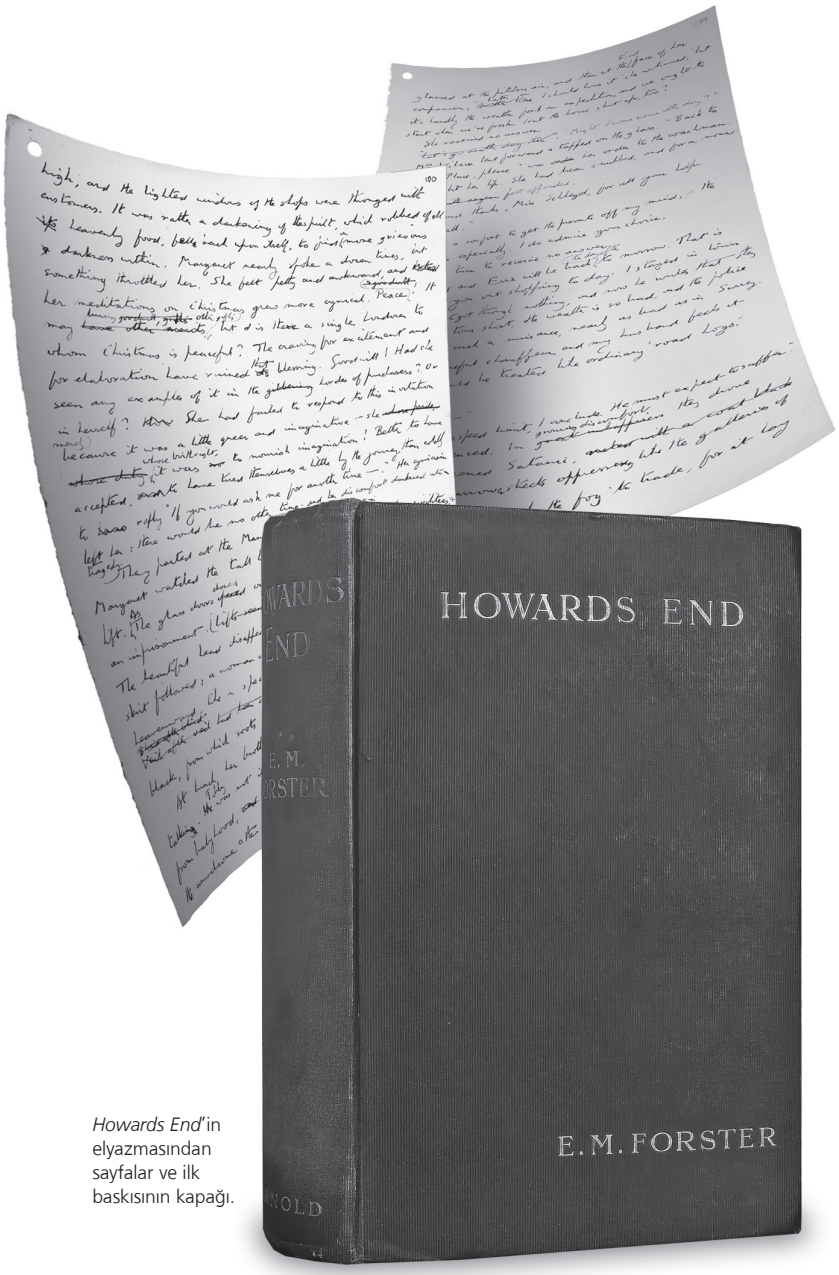

Howards End'in elyazmasından sayfalar ve ilk baskısının kapağı.

Howards End malikânesi için Forster'a esin kaynağı olan, çocukluğunun geçtiği Rooks Nest Evi, Hertfordshire.

20. yüzyılın başından Hertfordshire manzaraları.

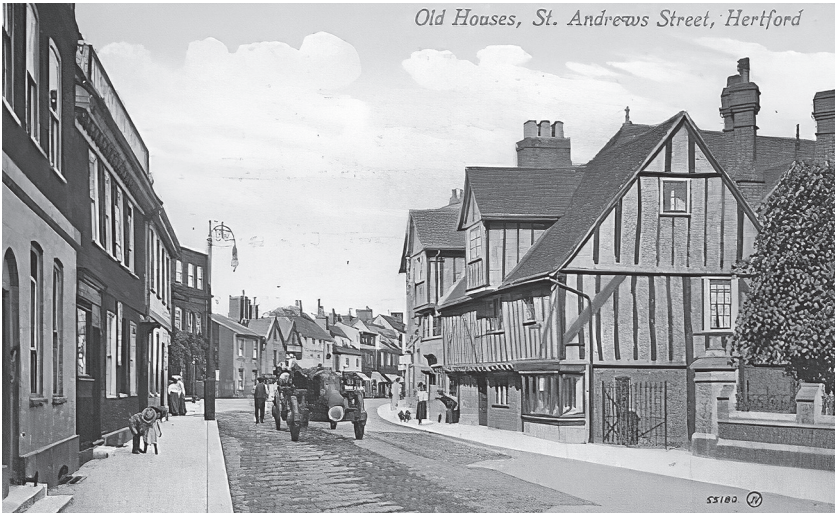

Birinci Bölüm

Helen'ın, kız kardeşine yazdığı mektuplarla başlanabilir pekâlâ.

HOWARDS END
Salı

Sevgili Meg,

Beklediğimiz gibi çıkmadı. Ev eski, küçük ve şirin mi şirin, kırmızı tuğladan. İçine güçbela sığıyoruz, yarın Paul (evin küçük oğlu) geldiğinde ne olur, Tanrı bilir. Sofanın sağdaki kapısı yemek odasına, solda olanı misafir odasına açılıyor. Aslında sofanın kendisi de bir oda. Başka bir kapıyı itiyorsun, karşında birinci kata çıkan bir tür dehliz gibi merdivenler. Yukarıda yan yana dizili üç yatak odası, onların üstünde de tek sıra halinde üç çatı katı odası. Aslında evin tamamı bu kadar değil, ama insan bu kadarını fark ediyor: ön bahçeden başını kaldırıp bakınca görülen dokuz pencere.

Yine cepheden bakınca, sol tarafta dalları biraz evin üstüne eğilmiş, gövdesi bahçeyle çayırın sınırında bulunan kocaman bir dağ karaağacı var. Bu ağacı şimdiden çok sevdim. Bundan başka, sıradan karaağaçlar –karaağaçlardan daha çirkin olmayan–, meşeler, armut ağaçları, elma ağaçları ve bir de asma var. Ama huş ağacı arama. Neyse, gelelim ev sahibime ve ev sahibe-

me. Sana ne kadar yanılmış olduğumuzu söylemek istiyorum! Bahçesinde hintzamkı renginde yollar bulunan, sivri üçgen çatılı, alçı kabartmalı bir ev fikrine bilmem ki nereden kapıldık? Sanırım sırf onları (zarif giysileri içinde bitip tükenmez koridorlarda salına salına dolaşıp duran Mrs. Wilcox'u ve hizmetkârlara, oda görevlilerine falan dayılanan Mr. Wilcox'u) pahalı otellerle ilişkilendirdiğimizden. Biz kadınlar hakkaniyetten ne kadar uzağız!

Cumartesi döneceğim, treni daha sonra bildiririm. Benimle gelmediğin için onlar da benim kadar kızgınlar; Tibby gerçekten çok sinir bozucu, her ay kendine bir başka ölümcül hastalık buluyor. Londra'da saman nezlesine nasıl yakalanmış olabilir ki? Hadi diyelim yakalandı; bir okul çocuğunun aksırıp tıksırmasını dinlemek için bir ziyaretten vazgeçmiş olmana ne demeli? Ona, Charles Wilcox'un da (ailenin buradaki oğlu) saman nezlesine yakalandığını söyle; fakat o cesur, bu konuda yapılan en ufak imaya dahi alınıyor. Wilcoxlar gibi erkekler Tibby'ye iyi gelir. Ama sen bunu kabul etmezsin, iyisi mi konuyu değiştirelim.

Bu mektubu kahvaltıdan önce yazıyorum, uzun olmasının sebebi bu. Ah, güzel asma yaprakları! Ev asma yapraklarıyla kaplı. Demin dışarı baktım, Mrs. Wilcox çoktan bahçesine inmişti. Belli ki bahçeyi çok seviyor. Bazen yorgun görünmesine şaşmamalı. Büyük, kırmızı afyon çiçeklerinin açışını seyrediyordu. Sonra, çimenlikten çıkıp, ancak sağ köşesini görebildiğim çayıra doğru uzaklaştı. Uzun eteğini arkası sıra ıslak otlar üzerinde sürüye sürüye gitti ve kucağını dün biçilmiş otla (herhalde tavşanlar ya da başka bir hayvan için) doldurup döndü, hiç ara vermeden otları kokluyordu. Burada hava çok nefis. Daha sonra kroket toplarının sesini işittim ve yeniden dışarı baktım, Charles Wilcox antrenman yapıyordu. Ailecek bütün oyunlara çok düşkünler. Çok geçmeden Charles aksırmaya başladı ve çalışmasına son vermek zorunda kaldı. Sonra daha başka tıkırtılar işittim; bu sefer Mr. Wilcox çalışıyordu, sonra "hapşu, hapşu", o da durmak zorunda kaldı. Şimdi de Evie dışarı çıkıyor ve yeşil erik ağacının gövdesine bağlan-

mış bir aletle beden hareketleri yapıyor (her şeyden yararlanıyorlar), sonra "hapşu" deyip gidiyor. Ve nihayet Mrs. Wilcox, hâlâ kucağındaki otları koklayıp çiçekleri seyrederek ve uzun giysisini peşi sıra sürüye sürüye yeniden görünüyor. Bütün bunları sana anlatıyorum, çünkü bir seferinde şöyle demiştin: Hayat bazen sadece hayat, bazen de bir tiyatrodur ve insan bunları birbirinden ayırt etmesini öğrenmelidir. Bugüne kadar buna hep "Meg tarzı zekice bir saçmalık" gözüyle baktım. Ama bu sabah hayat gerçekten de hayat gibi değil, bir oyun gibi görünüyor; W'leri seyretmekten çok büyük bir keyif aldım. Şimdi Mrs. Wilcox içeri girdi.

Şimdi [...] giyeceğim. Dün akşam, Mrs. Wilcox bir [...], Evie de bir [...] giymişti. Yani ev öyle gelişigüzel giyinilen bir yer değil; gözlerini yumacak olursan, tıpkı hayal ettiğimiz saray. Gözlerini açarsan değil. Kuşburnular öyle tatlı ki. Çimenliğin sonunda bunlardan oluşan büyük bir çit var: Öyle muhteşem bir boydalar ki başları çelenkler halinde aşağı sarkıyor, alt kısımları zarif ve ince, aralarından ördeklerle bir inek görünüyor. Bunlar, yakınımızdaki tek ev olan çiftliğe ait. İşte kahvaltı zili çalınıyor. Çok sevgiler. Tibby'ye de başka tür sevgiler. Juley Teyze'ye sevgiler; gelip sana arkadaşlık etmesi ne kadar hoş bir davranış, ama ne kadar sıkıcı. Bu mektubu yak. Perşembe günü yine yazarım.

HELEN

HOWARDS END
Perşembe

Sevgili Meg,

Harika zaman geçiriyorum. Bu insanların hepsini seviyorum. Mrs. Wilcox Almanya'dakinden daha sessiz olmakla birlikte daha tatlı; onun sürekli fedakârlığı gibisini görmedim ve en güzeli de, kimse bundan yararlanmaya kalkışmıyor. Düşünebileceğin en mutlu, en hoş aile. Gerçekten dost olduğumuzu hissediyorum. İşin tuhafı, beni biraz salak buluyorlar ve bunu söylüyorlar da (en azından Mr. Wilcox söylüyor) böyle bir şey

olduğunda, insan buna aldırmıyorsa, bu kesin kanıt demektir, değil mi? Kadınların oy hakkı üzerine gayet kibarca çok dehşet verici şeyler söyledi, ben eşitliğe inandığımı söyleyince de kollarını kavuşturdu ve öyle bir burnumu sürttü ki böylesi daha önce hiç başıma gelmemişti. Meg, az konuşmayı hiçbir zaman öğrenemeyecek miyiz? Hayatımda hiç bu kadar utanmamıştım. Ne insanlar arasında eşitliğin hüküm sürdüğü bir dönem, hatta ne de eşitlik arzusunun insanlara şu ya da bu şekilde mutluluk getirdiği bir durum söyleyebildim. Tek kelime edemedim. Eşitliğin iyi olduğu fikrini nereden edindim? Bir kitaptan, muhtemelen bir şairden, belki de senden. Her neyse, bu düşünce Mr. Wilcox tarafından yerle bir edildi, hem de gerçekten güçlü bütün insanların yaptığı gibi beni incitmeden. Oysa ben, onların saman nezlesine yakalanmalarına bayağı güldüm. Krallar gibi yaşıyoruz. Charles her gün arabasıyla bizi gezmeye götürüyor; ağaçlıklı bir mezar, ıssız bir kır evi, Mercia[1] kralları tarafından yaptırılmış muhteşem bir yol, tenis, bir kriket maçı, briç... ve geceleyin bu güzel eve tıkılıyoruz. Bütün kabile burada şimdi; bir tavşan ağılı gibi. Evie'den çok hoşlanıyorum. Pazarı da burada geçirmemi istiyorlar, bunu kabul edebilirim, sanıyorum. Hava harika, manzara harika; batıdaki dağlara doğru görünüş eşsiz. Mektubuna teşekkürler. Bu mektubu yak. Sevgiler.

HELEN

HOWARDS END
Pazar

Çok, çok sevgili Meg,
Ne diyeceksin, bilmiyorum: Paul'le (ailenin buraya henüz çarşamba günü gelen küçük oğlu) birbirimize âşık olduk.

1 İngiltere'de 7. yüzyıl ortalarından 9. yüzyıl başlarına kadar hüküm süren en güçlü Anglosakson krallığı.